

UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTIK Dr. BRASSAI SÁMUEL és BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára egész évre 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) Egyes szám ára : 24 fillér (12 kr.) A Dávid Ferencz Egylet rendes tagjai, 5 évi kötelezettséggel, egy évre csak 2 koronát fizetnek. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyll. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra (viz-utca 5. sz.)

A mi kis hajónk.

Költ

A Dávid Ferencz Egylet tíz éves fordulójára írta Murányi Sándor.

Honnan jött, hová megy a zúgó szélvihar?

A tenger nem pihen zajló hullámival.

Rábízva száll hajónk, hányatva szüntelen,

Amott gyilkos elem,

Emitt sziklák között.

S míg révhez juthatánk a nyílt, nagy tengeren:

Sorsunk, hajónk szirtbe, oh hányszor ütközött?!

Szálltunk . . . szálltunk! de vitt szerencse s baj szele;

Az ég velünk sokszor, sok csodát mivele.

Nappal fejünk felett égő tűzsugarak,

Hogy lángra gyujtsanak;

S ha elborult napunk,

Iha váratlan az éj útunkban ránk szakadt:

Kigyult egy fény, ama vérező csütlagunk!

A nyílt, a nagy s vészes tengerbirocsom

Volt sorsunk, életünk, mindig — mindenkoron.

De bár ég-föld zúgott, villáma csattogott:

Hullámsír, viharok,

És annyi zord veszély

El nem temethetett . . . de fennen lobogott,

A merre lobogóink, lengette s vitte szél.

Tíz éve, hogy szerény kis hajónk: *Egyletünk,*

A nagy világba ki — tengerre szállt velünk.

Ott jár a nagy, viharedzett hajó nyomán;

Mily szép egy látomány!
Mily lélekemelő!
A mint előre tör hullámok torlatán . . .
S vele — a zajtalan cél . . . siker és erő!

Hajnalfénynél, de már *ősz* volt, sárgult világ,
Bizalommal, hittel, hogy útnak indulánk.
Egy *Név!* s e névben is egy *Eszme* volt a fény,
A biztató remény;
Ennek varázsa, mint tűz az avar felett,
Égvén olthatlanul a szívek rejtekén:
Csodatevő módon működött, hevitett.

Egy *Név* . . . melyet elnyelt a börtön éjjele,
Bár fény, világosság --- szelidség járt vele.
Mely fényében nekünk éjlesztő napot,
Többet: *Hitet* adott!
Hitet, mely bátorít,
Megtart, fölemel — és mig egünkön ragyog:
Sors, kétely, bár kísért, de meg nem tántorit!

És fényleni fog e név *Hiteszméiben!*
Csak *mi* lobogtassuk . . . *mi* kövessük híven . . .
-- Hadd szájljon kis hajónk büszkén e névvel ott,
Hol nap, hold, csillagok
Az „*Egyet*“ hirdetik.
Vész tépje bár, de szenny ne érje lobogónk.
Órizzük féltve, hűn, a hajó kincseit.

Küzdünk, munkálkodunk mi is mint *magvetők*,
Bár más úton, de mind *egy célra* sietők.
Hirdetve azt, mi jó, mi szép, mi üdvadó,
Mely itt eget ígér . . . földön vigasztaló.
. . . *Szeretet* . . . *békesség!* köztünk . . . egymás iránt . . .
Mert *erről* ismernek reánk az emberek.
Vihart nem vetni, — de kerülve a viszályt:
A *mag* kikél, ha az, jó földbe vettetett!

A *Hitszabadság* van zászlónkra írva fel,
Mig hivei vagyunk, Isten nem hagyhat el.
S e hittel egy másik, drága kincset nyerénk,
Az éghez — egy rögöt:
Ez édes szép *hazát*, e megszentelt helyet,
A melyről annyiszor . . . mindig rád ismerünk:
Te egyetlen Örök . . .
Te népem Istene . . . Oh tiszta *Szeretet!*

És mert útaidon . . . nevedben, s általad
Akarjuk dolgaink, hogy szentül folyanak:
Kicsiny sergünk *Te* véd! *Te* tedd nagygyá hitét,
Hogy lehessünk tiéd,
Élünk, avagy halunk.
Vezess . . . vezérelj . . . védj! hisz' ha *Te* nem: ki véd?
Segedelmed a mi erőnk, diadalunk!

Mig erkölcs, hit, vallás hevitik sziveink,
S lesznek eszményeink . . .
S az »igazság útján« — mint *Ő*, nagy Dávidunk —
Végig megmaradunk . . .
S az *Ő* harcát víván: példája, élete,
Lesz a mi küzdelmünk égő szövétneke . . .
Mig Isten és haza, lobogónk jelszava:
Ne féltétek . . . bár zúg a tenger vihara —
S hullámai egymást riadva kergetik:
A *kis hajót*, már csak *előre* vihetik
A kedvező szelek . . . a dúzzadó habok . . .
. . . Velünk, a ki villám — s esőfényben ragyog!

Tíz évi munkásság.

Titkári jelentés.

Egyl.

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Most eléterjesztendő jelentésünkben nemcsak a múlt esztendővel, hanem az egylet egész életidejével, tizesztendővel kívánunk foglalkozni.

1884 szeptember 2-án tartatott az első értekezlet a Dávid Ferencz Egylet érdekében. Mintegy negyven egyházi és világi férfi kimondotta, hogy ez egyletnek létre kell jőni és létrejött s azóta — fokozódó gyorsasággal — nő és erősödik. Mindamellett is helyén valónak tartjuk az első tíz év határánál s a második küszöbénél megállani és számot vetni a multtal és a jövővel.

Miért alakult a Dávid Ferencz Egylet? „A vallásos és erkölcsös élet ébresztésére.“ Volt-e szükség rá, mikor megalakult? Igenis volt éppen akkora, a mekkora szükség van a vallásra és az erkölcsre. Van-e szükség rá most tíz év multán? Sokkal nagyobb, mint valaha. Figyeljük meg a napi eseményeket és azonnal átlát-hatjuk, hogy az idő megváltoztatott mindent: meg a tudományt, az életet, a társadalmat s az embereket. A régiék elmúltak és min-denek megújultak.

Az ősi intézmények között legősibb és legkonservatívabb:

az egyház sem tud többé ellene állani az idő követelményeinek. A várfalakat mindenünnen el kell távolítani, hogy nyílt mezőkön folyhasson a harc, mert a harc meg van, meg lesz mindig, de mit eddig csak kiváltságolt osztályok és rendek végeztek, azt most végeznie kell minden polgárnak. Ma a királyi papság s a szent nép fogalma szó szerinti értelemben alkalmaztatik mindenki által. És ez a maga rendjén is van így. itt lenn a társadalomban egyek kell hogy legyünk, együtt, egy karattal kell hogy munkáljunk nemcsak polgári és politikai jóllétünkért, hanem vallásunkért és erkölcsünkért is.

A Dávid Ferencz Egylet a közös munkát nemcsak úgy értette, hogy az egyházi férfiak a nőkkel, az idősebbek az ifjakkal fogjanak kezét s közösen akarattal, kölcsönös egyetértéssel hassanak egymásra és a környezetükre. Legyen apostola a vámszedő a halással, a magvető a pásztorral, Mária Márhával együtt, úgy a mint azt a nagy mester Jézus Krisztus kívánta és akarta.

Mennyire közelítettük meg célunkat, arról még keveset szólhatunk, de hogy mire igyekeztünk, arról a következőkben tisztelettel beszámolunk.

A nők szerepe.

A Dávid Ferencz Egylet bölcsőjénél most tiz esztendeje csak férfiak állottak, de nevelésében részt vettek a nők is. Eddigélé 128 nőtagja volt és van. Felette csekély számnak látszik, de a mi viszonyaink között ez is elég szép, hiszen mi a legujabb időkig a nő szerepét a családi ház küszöbénél bevégeztetnek vettük. Az egyleti működésben csak a jótékonyság érdekében engedtünk tért számukra. A Dávid Ferencz Egylet a lelki jótékonyság terére is kihívta a nőket

Ha a Dávid Ferencz Egylet annyi nőt megtudott nyerni, a kezdet nehézségein túl jutott, mert ezzel a városok, hol kétségen kívül Kolozsvár példáját követve igen szép számmal léptek be, megvannak nyerve. Hogy a vidékeken nehezen lehet tért hódítani, az nemis feltűnő, ha meggondoljuk, hogy egyik körben a férfiak is csak a jelen évben szánták rá magukat, hogy fiók-egyletté alakuljanak. Rendre megfognak hódolni falusi községeink is, mert mi férfiak át kell hogy lássuk, hogy a vallást és az erkölcsöt az életbe a maga teljes közetlenségében csak a nő tudja bevinni.

Minthogy erről a kérdéstről éppen jelen közgyűlésünkön egy ifju nő fog felolvasást tartani, mi azt tovább nem részletezzük.

Az egylet céljai megvalósítására felhasznált módok és eszközök voltak

a felolvasások.

Kolozsvárt 1886-ban márczius 18-án tartottuk az első felolvasó gyűlést. Felolvasó volt a már néhai kedves emlékü Dr. Bartók

István. Ugyanabban az idényben még egyet tartottunk, akkor is egy felolvasóval, a mi kétségtelen jele a kezdet nehézségével való küzdelemnek, de már ugyanazon év őszén szerveztük s a téli hónapokon megkezdettük a rendszeres felolvasásokat, úgy hogy már 1886—87 telén két gyűlésünk volt négy felolvasással, 1887—88-ban hat gyűlés 12 felolvasással, 1888—89-ben négy gyűlés 8 felolvasással 1889—90-ben öt gyűlés 10 felolvasással, 1890—91-ben három gyűlés 8 felolvasással, 1891—92-ben négy gyűlés 9 felolvasással, 1892—93-ban három gyűlés 7 felolvasással, 1893—94-ben négy gyűlés 12 felolvasással tartatott meg. Összesen tartottunk harmincz felolvasó gyűlést 67 felolvasással. A felolvasások érdekességét bebizonyította Kolozsvár értelmes közönsége, a mely rendszeren szép számmal hallgatta végig. Itt már a nők határozottan kimutatták érdeklődésüket nemcsak azzal, hogy mindig szép számmal jelentek meg, hanem azzal is, hogy mint felolvasók is szerepeltek és pedig: Özv. Vass Miklósné 1, Fanghné Gyujtó Izabella 1, Pákey Lajosné 1, Dr. Lázár Gyuláné Kasztner Janka 1, Dr. Lengyel Dánielné 1 felolvasással. A férfiak közül felolvasóink voltak: Dr. Bartók István 3, Kövály László 3, Dr. Brassai Sámuel 8, Kovács János 1, Boros György 6, Kozma Ferencz 2, Dr. Lázár Gyula 1, Dr. Felméry Lajos 2, Éjszaki Károly 2. Dr. Szlávik Mátyás 1, Ferencz József 3, Nagy Lajos 1, Dr. Lánczy Gyula 1, Jákey Aladár 2, Dr. Haller Károly 2, Nagy Gyula 1, Hajós János 2, Péterfi Dénes 1, Dr. Eisler Mátyás 1, Bartha Miklós 1, Tarcsafalvi Albert 1, Gál Kelemen 1, Iszlai Márton 1 felolvasással, illetőleg egy pár esetben, mint elnökök, megnyitó beszéddel — és a legutolsó esetben két saját szerzeményü ének előadásával. Ezeken kívül közgyűléseinken tartottunk 9 felolvasást, vagyis a központi Választmány által harminczkilencz gyűlésen rendeztetett 76 felolvasás vagy előadás. A felolvasók névsora mindenkit meggyőzhet arról, hogy előttünk nemcsak a férfi és a nő, hanem a felekezet közötti különbség sem szerepelt. Mi a világosságot, az ismeretet s a jó tanácsot mindenkitől szívesen vettük, mindenkivel szívesen közöltük.

Irodalmi munkásság.

A felolvasások, talán egy-kettő kivételével, mind kiadattak vagy a helybeli lapokban, vagy a Keresztény Magvetőben és az Unitárius Közlönyben. Érdekesnek tartjuk a megemlítésre, hogy a Keresztény Magvetőben 13 felolvasásunk jelent meg, s részint abból, részint önállóan kiadtunk 11 felolvasást „Dávid Ferencz Egyet kiadványai“ közös czim alatt.

Első irodalmi kiadványunk volt az „Értesítő“ az első közgyűlésről és a másadikról. A harmadik már az „Unitárius Közlöny“ új czim alatt jelent meg 1887-ben s ez a czim ma is szerepel, mint

Egyletünk havi lapja s hét évi pályája alatt már 72 számmal fordult meg nemcsak egyletünk tagjai, hanem idegenek kezében is. Hisszük, sőt számos nyilatkozatból ki is tudnók mutatni, hogy a kis közlöny, a mint sokan nevezni szeretik, egy szívesen látott kedves vendég mindenütt, a hová eddig eljutott. Azt is reméljük, sőt hinni is akarjuk, hogy érdemes tiszteleti elnökünknek főtiszt. Ferencz József püspök urnak az első számban hozzá fűzött azon reményét, hogy egyházunkban a Magvető mellett, mely a fiu helyét foglalta el, a Közlöny a leány helyét, mely addig üresen állott, hiven betöltötte s hogy „a két testvér nemhogy egymással összeütközésbe jött volna, hanem egymást kiegészítették a mi egyházi háztartásunkban s vallásos életünkben“, s még annál inkább kifogják egészíteni a jövőben.

Most a papirkorszak idejét éljük. A ki a papirt nem tudja használni vagy nem jól használja, az kevés hatásra számíthat még az egyházi és vallási életben is, s a Dávid Ferencz Egylet csak azt óhajtja, hogy azt a munkakedvet, a melyet a Közlöny felébreszt, a Magvető növelje erőssé és nagygyá a tiszta vallás és józan tudomány hasznára és dicsőségére.

De a nagyok mellett ne feledjük el a kisebbik leánytestvért, a „Fiatalság Barátját“ se. 1892-ben ezen a czimen ifjusági lapot indítottak meg és a mult hónapban kiadtuk az 5-ik számát. Csak lassan haladtunk vele, mert számot kellett vetnünk pénzügyi erőnkkel is, de annyira mégis eljutottunk, hogy egyletünknek sok ifju barátja érzékenyen venné, ha megfosztanók az eddigi számoktól, vagy ha kijelentenék, hogy többet nem fogunk kiadni.

Adunk még máskor is, kivált ha látjuk, hogy egyletünk nő és férfi tagjai nemcsak saját gyermekeiknek, hanem még idegeneknek is megszerzik és terjesztik, mert annyi bizonyos, hogy egy kis lelkes támogatás s jóakaratu biztatás nélkül semmi ügy nem juthat eredményhez.

A theologiai ifjuság írói kedve élesztésére egy csekély díjat tűztünk ki a kebli lapjokban megjelenő vallásos költemények díjazására. 1887-ben elkezdve, csaknem minden évben volt hirdetve irodalmi pályázatunk.

A biblia és más könyvek terjesztése.

Az angol és külföldi biblia-társulat érdeme, övé legyen a hála és elismerés, hogy a bibliából mintegy 700 példányt teljesen ingyen, illetőleg jutalom gyanánt szétoszthattunk az ifjuság között. Először 1888-ban 400 példány teljes és uj test., azután a f. évben 400 példány uj testamentummal ajándékozott meg a biblia-társulat. A f. évben 94 példányt az E. K. Tanácsnak ajánlottunk fel az elszórtan levő és szegényebb gyermekek között iskolai használatra leendő kiosztásra, s 200 példányt kiosztottunk jutalmul

a nyári vasárnapi iskolába szorgalmasan járó ifjak között. Százötvenre megy a népkönyvtárak vagy idegenek között kiosztott könyvek és iratok száma. Legujabban az ifjuság megnyerése érdekében elhatározta a választmány, hogy a Közlönyt 60 krajczárért fogja adni a tanuló ifjaknak egész évre. Ezt különösen arra való tekintetből tette, hogy ifjainkban a valláshoz való ragaszkodást éberségben tartsa.

A falusi önképzőköröknek hasznos olvasmánnyal igyekeztünk segíteni a rendelkezésünkre álló ajándékkönyvekkel. Ezen a helyen is ajánljuk az egylet t. tagjai figyelmébe, hogy kiolvasott könyveiket sziveskedjenek beküldeni akár a lelnöknő önnagyságához, akár a titkárhoz, mert ezen az uton valódi jó szolgálatot lehet tenni az olvasni vágyó szegény emberekkel.

Éppen erre a célra indítottuk meg a jelen egyleti év elején a perselygyűjtést, s e helyen is meg kell köszönnünk Mélt. Báró P. Horváth Kálmán főgondnok urnak 50 frtot tevő tekintélyes ajándékát s ugyszintén a többi adakozóknak is. Tájékozással megemlítjük, hogy teljesen idegen embereknek küldöttünk a persely pénzével unitárius olvasmányokat, csak egy pár esetet említve: Sofiába (Bulgária) és Debreczenbe. Reméljük, hogy a persely egy tekintélyes kis rendelkezési alapot fog gyűjteni.

Egyleti tagok.

Folyó évben a választmány jónak látta az egyleti tagok és az előfizetők névsorát kiadni, hogy egyszersmind egyesített nyugta legyen befizetéseikről. Ez olyan hű képet ad az egylet kiterjedéséről, hogy ahhoz nekünk nem szükség magyarázatot adnunk. E szerint az egyletnek volt eddig 1280 tagja és lapjának előfizetője, jelenleg van 1080. A különbség az elhaltak és kilépettek számára róvando fel. Ezzel a számmal ez idő szerint meg lehet elégednünk, de a mint a pénztárnoki jelentésből ki fog derülni, ha vannak, a kik lelkes buzgósággal magukévé tegyék az ügyet, nagyon könnyen meg lehetne kétszerezni ezt a számot. De meg is kellene, hiszen ugy az alapító, mint a rendes tagsági díj oly csekély, kivált ha figyelembe vesszük, hogy 1 frtért az egylet lapja is megküldetik — hogy egy esztendő alatt a 2000-et könnyen el lehetne érni, mert most tiz év multán is vannak olyan unitáriusok, a kik vagy nem tudnak a Dávid Ferencz Egyletről, vagy csak homályosan tudnak róla valamit. El kell oszlatni a homályt.

M. t. közgyűlés! ime ez összevont halvány képe a Dávid Ferencz Egylet tiz évi működésének. Nem szólottunk sem nagy számokban, sem nagy arányokban. Nem hasonlithatjuk össze kicsiny Egyletünket sem a katolikusok Szt. István- vagy Szt. László-féle társulatával, sem a protestánsok Irodalmi társaságával. Ez az

egylet talán csak önmagához hasonlít. Olyan egyszerű, a milyen az egyház, a melynek kebelén született és nőtt fel, de reméljük, hogy a maga kicsinységében életrevaló, munkás és jóra igyekező. A mennyiben nem volna az, tulajdonítsuk önmagunknak, s győzdjünk meg arról, hogy külből is lehet, s lenni fog, mihelyt mindnyájun arra szánjuk magunkat, hogy azzá tesszük.

Ézt a visszatekintő jelentést nem zárhatjuk be méltóbban, mint ha idézzük érdemes elnökünknek 1887-ben a tagokhoz intézett ezen szavait: biztosan úgy járunk el, ha a társulat főeszméjét felfogjuk, magunkévá tesszük, cselekvényeinket ahhoz alkalmazzuk s így jó példával járva elől, minden mást, a kivel érintkezünk, az egylet eszméjével megismerkedtünk, s minden lehető módon ahhoz alkalmazkodásra reábirni, rábeszélni, sőt az egylet tevékeny tagjaivá tenni igyekszünk.

A fiókegyletek.

A fiókegyletekről kedvezőbb jelentést egyszer sem adhatunk, mint jelenleg, mert először is örömmel kell nyilvánítanunk, hogy a felső-fehéri egyházkörben a folyó egyleti évben új fiókegylet alakult, s ezzel, az abrudbányait is számítva, *nyolcz* fiókegyletünk van, melyeknek mindenike nagy buzgóságot fejtett ki, az abrudbányait kivéve, melyről jelentés nem érkezett.

Az udvarhelyi önérettel hivatkozik arra, hogy mint könyvtár-egylet a Dávid Ferencz nagy név alatt már 1876-ban megalakult volt. 1885-ben csatlakozott Egyletünkhez s akkor megújulva kezdett az új körben új munkához. A jelen egyleti évben 1893 decz. 13-án H.-Sz.-Pálon tartott gyűlésében elnök Egyed Ferencz indítványára könyvtárának megrendeli Jókai összes műveit. 1894 jan. 6-án az országgal együtt a fiókegylet is megünnepli a nagy magyar költőt. Julius 11-én Abásfalván harmadik gyűlést tartott, melyen Vári Albert imát mondott, Gál József szavalt és Tarcsafalvi Albert felolvasott. Ugyanekkor az egyházkörtől a Dávid Ferencz könyvtáregylet czimén levő könyvtárt átkérte a fiókegylet nevére és tulajdonába. Pénztári számadása szerint volt összes bevétel 186 frt 83 kr., kiadás 186 frt 68 kr., pénztári maradék 15 kr. Pénzvagyron 125 frt 55 kr. A tagok száma 57, kikuél csupán 2 frt hátralék van. A fiókegyletet a körüi Dalkör Ajtai János s a munkabizottság Pál Ferencz vezetése alatt hathatósan támogatják. Titkár Sándor Gergely, pénztárnok Kisgyörgy Sándor.

A marosköri fiókegylet, mely 1885 óta állandóan mint ilyen működik, f. évi július 17-én tartotta gyűlését Csókfalván Kelemen Albert alelnök vezetése alatt. Felolvasást tartott Ürmösi Kálmán lelkész: „Az ünnepek s kiváltképpen a sátoros ünnepek befolyása a valláserkölcsi életre“. Erre a tételre Gál Kálmán és Schuller Jó-

zsef törv. bíró tagtársak két tiz koronás aranyat tüztek volt ki, mely összeg Ürmösi Kálmánnak teljes készséggel adatott ki. A gyűlés a jövőre vitatételeket és szavalatokat is felvett programjába. A pénztár bevétele volt 80 frt 24 kr., kiadása 76 frt 82 kr., pénztármaradék: 3 frt 42 kr., pénztárkészlet: 147 frt 70 kr., és várandóság tagdíjából 104 frt, a mult évinél 34 frttal kevesebb, s ennyiben javulást mutat. A tagok száma 60, a mult évinél több 3-al. Titkár és pénztárnok Májai Gábor.

A kereszturkőri fiókegylet is már 1886 óta működik. Jelen évben nagyobb sikerrel, mint bármikor. Felolvasó gyűlést kettőt tartott. 1893. nov. 29. Siménfalván a vidék általános érdeklődése mellett. Egyházi beszédet mondott Gábor Albert lelkész, felolvasott a bibliai mythosokról és legendákról Németh István lelkész. Szavalt Ürmösi Sándor. Demeter Dénes költeményeit felolvasta Szász Ferencz tanító. Szentábrahámon f. évi febr. 28-án egyházi beszédet tartott Ürmösi Sándor lelkész; felolvasott a szegényügyről Dr. Jankovich Pál, Demeter Dénes költeményeit felolvasta Tóth Vilmos tanító. Irodalmi pályázat hirdettetett: egy nevelés-tani értekezésre: a hazaszeretet ébresztése a családi körben, jutalma 10 korona, egy pünkösti beszédre, jutalma 20 korona. Az utóbbira beérkezett egy pályamű. Pénztári bevétel volt: 58 frt 56 kr., kiadás 58 frt 32 kr. Az egylet pénzvagyona 171 frt 04 kr. A fiókegylet lelkes, buzgó elnöke Raffaj Károly meghalt. Az ő halála valóban nagy veszteség. Elnöke Dr. Jankovich Pál. Titkára Ürmösi Sándor, pénztárnoka Gábor Albert lelkészek.

A háromszékkői fiókegylet június 12-én Árkoson tartott egy népes közgyűlést, melyen kihirdettetett az irodalmi pályázat eredménye. Simó János lelkész az unitárius „Kistükör“ alapján irt népiskolai tankönyvével elnyerte a 10 frt pályadíjat. Ez a fiókegylet rendkívüli buzgóságot fejtett ki az egylet fennállása óta. A tagok száma 90, s azok közül csupán egy pár van hátralékban. A fiókegylet pénztőkéje 200 frt 24 kr. Elnöke Löfi Áron esperes, titkára Székely Zsigmond, pénztárnoka Simó János.

A kükküllői fiókegylet közgyűlést tartott Dombón f. hó 21-én, melyen a templomban énekelt a dalkör, imát mondott Ütő Lajos, beszédet Gvidó Béla; a gyűlésteremben megnyitót tartott Gvidó Béla, énekelt a dalkör, szavalt Márkos József dombói földmives-ifju, felolvasást tartott Geréb Zsigmond lelkész, szavalt Murányi F. Sándor cdáját Hadházi Béla; a pillanat hatása alatt fellelkesülve szavalt Molnár József dombói földmives. Határozottatott, hogy a gyűlések az egyházakban felváltva tartatnak; újévre jutalomkönyvek vétetnek; a tagdíjhátralékok decz. 10-ig befizetendők. Gvidó Béla titkár alelnökké, Kiss László titkárrá választattak.

Az aranyos-tordai fiókegylet, mely a mult évben alakult, Csegezi

Mihály ur elnöklete alatt lelkes működéshez fogott. Népszerű felolvasást tartatott Várfalván: a pálinka ivásról és annak káros voltáról. Tartott két rendes felolvasó gyűlést Tordán. Felolvastak Gál Miklós lelkész, Kanyaró Mihály tanító, szavaltak Barla Erzsi és Létay Etelka kisasszonyok. Várfalván a fiókegylet javára rendeztetett egy multság, melyen felolvasott Bíró Lajos. A multság jövedelme volt 9 frt 4 kr. Ezen fiókegylet közgyűlésén sept. 29-én részt vett egyeletünk elnöke Dr. Brassai Sámuel. A f.-egylet titkára Bíró Lajos, pénztárnoka Dali Ádám, s jelen közgyűlésre kiküldött képviselői: Csegezi Mihály elnök és Gál Miklós alelnök urak.

A felső-fehérvölgyi fiókegylet a folyó egyleti évben alakult meg s azonnal csatlakoztak hozzá a körben levő egyleti tagok, új tagokul megnyert hatot. A fiókegylet ifju önmaga is, ifjak tagjai is s reméljük, hogy ifju erővel fogja végezni munkáját.

Eppen a közgyűlés előtt érkezett jelentés arról, hogy Polgárdiban Demeter Dénes s. lelkész fiók-egyletet alakított.

Záradéku megemlítem, hogy a fiókegyletek pénzvagyona a 700 frtot meghaladja, a mi csekély ugyan, de csirának a jövőre elég.

Á Dávid Ferencz Egylet kilenczedik közgyűlése az egylet tiz éves fennállásának emlékűnnepélye.

Tartatott Kolozsvárt 1894-ben október 27-én d. u. 3 óraker, Elnökök: Föt. Ferencz Józsefné alelnök és Kozma Ferencz v. tag. Jegyző: Boros György titkár. Jelen voltak: Ferencz József, tisz. elnök, Báró P. Horváth Kálmán egyh főgondnok, Gálfi Lőrincz pénztárnok, nagyszámu egyleti tag és vendég

1. Elnök a várostól távol lévén, Ferencz Józsefné alelnök foglalja el az elnöki széket és felkéri Kozma Ferencz válassztmányi tagot a gyűlés vezetésére. Kozma Ferencz a közgyűlést üdvözli, kifejezi örömét a felett, hogy már tiz évi működésre hivatkozhatik az egylet, melynek a vallásos élet körében oly fontos feladatai vannak.

2. Murányi Farkas Sándor előadja az egylet tiz éves fennállása alkalmából irt költeményét, melyet a közgyűlés lelkes éljenzéssel fogadott. Fennebb közöljük.

3. Titkár Boros György felolvassa a Válassztmány jelentését. (Lásd külön.) A jelentés tudomásul vétetett. A közgyűlés örömét fejezi ki a fiók-egyletekben a mult évben mutatkozott élénk munkásság felett, s kifejezi abbeli reményét, hogy az ujonnan alakult fiók-egyletek is igyekezni fognak szép feladatuknak megfelelni. Különösen arra hívja fel a közgyűlés az illető fiók-egyleteket, hogy a hátralékokat igyekezzenek elenyésztetni, mert a mint egy pár fiók-egylet példája mutatja, ez lehetséges egy kis utánjárás mellett.

Legy.

EW

4. Pénztárnok Gálfi Lőrincz felolvassa a pénztárnoki jelentést.

Pénztárnoki jelentés.

A lefolyt 1893—94. egyesületi év pénztári forgalmáról van szerencsém megtenni jelentésemet a következőkben :

A. Ez évi forgalom.

1. Bevétel.

A mult évről átjött	2068 12	frt.
Ez évi bevétel	795 38	"
Összesen	2863.50	"

2. Kiadás.

Értékpapírok vásárlására	1917.63	frt.
Alább részletezendő folyó kiadásokra	761 85	"
Jövő évre átvitetett mint pénztármaradék	184.02	"
Összesen	2863.50	"

Az egylet meglevő vagyona ezek szerint áll 184 frt 02 kr. készpénzből és 4 darab 1000 korona névértékű koronajáradék kötetnyéből.

A t. Közgyűlés tájékoztatása végett megjegyzem, hogy egytelünk tőkét a Központi Választmány jóváhagyásával fektettem értékpapírosakba.

B. A folyó évi bevétel részletezése.

Rendes tagok díjaiból	241.00	frt; a megelőző évben volt	240.00	frt.
Előfizetők	132.73	" ; " " " "	162.00	"
Fiat. Bar. cz. füz.-ből	66.82	" ; " " " "	138.39	"
Fiók-egyletekből	144.20	" ; " " " "	94.00	"
Kamatokból	95.70	" ; " " " "	86.15	"
Ajándékok	74.70	" ; " " " "	0.80	"
Nyomatványokból	40.23	" ; " " " "	6.46	"
Hirdetésekből	—	" ; " " " "	9.30	"
Összesen	795.38	" ; " " " "	737.10	"

vagyis az ez évi bevétel nagyobb a megelőző évinél 58 frt 28 krral.

C. A folyó évi kiadás részletezése.

Nyomatási költségek	475.43	frt; a megelőző évben volt	395.10	frt.
Postakölt., lapkihord.	112.90	" ; " " " "	107.92	"
Tiszteletdíjak	109.70	" ; " " " "	117.64	"
Képekre	24.64	" ; " " " "	21.06	"
Nyomatványok kiadói munkájára	17.60	" ; " " " "	20.26	"
Levelezés, misszio és mások	21.48	" ; " " " "	2.74	"
Összesen	761.85	" ; " " " "	664.72	"

vagyis az évi kiadás a mult évinél nagyobb 97.13 frttal.

D. *A megelőző vagyon természete.*

1. *Elkölthetlen alap.*

A mult évről átjött alaptőke	1890.00	frt.
Ez évi bevételből tőkésítendő 5%	40.00	"
	<hr/>	
Összesen	1930.00	"

Azonban az egyesület választmánya ajánlja, hogy ez összeg a tiz éves jubileum alkalmából toldassék meg még 70 frttal és így egészítessék ki 2000 frtra.

2. *Elkölthető vagyon.*

Az egyesület jelenlegi vagyona, az értékpapírosokat vételárban számítva, tesz	2101.65	frt.
Elkölthetlen tőke	2000.00	"
	<hr/>	
Elkölthető összesen	101.65	"

Az összes vagyonból 1917.63 frt kötvényekbe van fektetve 151.35 frt az Egyesült Erdélyi Takarékpénztárban van 3326. számú könyvecskével, 32.67 frt pedig a kézi pénztárban.

E. *A Fiók-egyletek.*

A fiók-egyletek közül négy ez évben szép sikert ért el a megelőző évekhez képest és ez által bebizonyította életrevalóságát. A központi pénztárhoz e négy fiók-egylet a következő befizetésekkel járult:

Háromszéki fiók-egyl.	44.50	frt; a mult évben	21.00	frt.
Marosköri " " "	37.20	" ; " " "	23.00	"
Udvarhelyi " " "	34.90	" ; " " "	32.00	"
Kereszturköri " " "	21.60	" ; " " "	11.00	"

Tehát e négy fiók-egylet mindenike nagyobb összeggel szerepel évi számadásunkban, mint az előző évben. Különösen a háromszéki fiókegyletből a bevétel a mult évi jövedelem kétszeresét is meghaladta s még számadásunk lezárása után is küldött be egy összeget. Sajnos azonban, hogy a küküllőköri fiók-egylet ez évben számadásunkban semmivel sem szerepel. Hasonló eset az aranyos-tordai fiók-egylettel is.

F. *Az egyesület követelései.*

Jóllehet ez évben egyesületi titkárral igen sokat fáradoztunk jelentésem e legsötétebb részének megszüntetésében, fáradozásunk nem vezetett kívánt eredményre. Először is kinyomattunk egy kimutatást a pénztárba eddig befolyt fizetésekről, hogy ebből kiki láthassa a maga tartozását. Azután névre szóló felszólítást küldöttünk csaknem minden hátralékoshoz, ki nem fiók-egyleti tag. És az 500 frtot meghaladó hátralékból mégis aránylag kevés folyt be. Nem habozom ez alkalommal kifejezést adni azon meggyőződésnek, hogy a hátralékok rovatainak állandósítására legnagyobb befolyással az egyesület alapszabályainak azon pontja van, mely az

évi díjak befizetését minden év október hó végéig teszi elhalaszt-
hatóvá (5. §. d.). Ennek megváltoztatását az egylet érdekében szük-
ségesnek tartom.

G. Az egylet első tíz esztendejének számadásai

1885-ben	bevétel volt	529.88	frt,	kiadás	3.00	frt.
1886-ban	" "	498.00	" "	" "	74.75	"
1887-ben	" "	254.01	" "	" "	110.50	"
1888-ban	" "	890.62	" "	" "	375.70	"
1889-ben	" "	610.07	" "	" "	678.72	"
1890-ben	" "	1048.80	" "	" "	748.81	"
1891-ben	" "	820.90	" "	" "	733.80	"
1892-ben	" "	825.86	" "	" "	757.13	"
1893-ban	" "	737.10	" "	" "	664.72	"
1894-ben	" "	795.38	" "	" "	761.85	"

Összesen 10 évi bevétel volt 7810.62 frt, kiadás 4908.97 frt.

Ezekben voltam szerencsés megtenni jelentésemet az egylet
pénzügyi állásáról s ezeknek alapján kérem a tisztelt Közgyűlést,
hogy engem a lefolyt év számadásának terhe alól felmenteni szi-
veskedjék.

Kolozsvárt 1894. év október hó 24-én.

Gálfi Lőrincz,

a D. F. E. pénztárnoka.

Titkár előterjeszti, hogy a Választmány a pénztárok száma-
dást megvizsgálta, azt mindenekben helyesnek, pontosnak és a
jelentésben foglalt tételekkel egyezőknak találta s ajánlja a pénz-
tárnok felmentését a mult évi számadásra nézve. .

— A közgyűlés a pénztárnoki jelentést tudomásul veszi s
Gálfi Lőrincz pénztárnokot a ff. a számadás terhe alól felmenti.

5. A Választmány (29 sz. alatt) előterjeszti, hogy Daniel
Gábor egyh. főgondnok urnak a mult közgyűlésen adott 20 korona
pályadíjára a pályázat kihirdettetett ily feladatra: „Egyházközsé-
geinken kívül, szétszórta lakó hiveink lelki gondozása“, azonban
pályamunka nem érkezvén be, a Választmány megbizta Simó
János s.-kőrispataki lelkész egyh. tagot a tárgy kidolgozásával.
Simó J. ur készséggel vállalkozott, a dolgozatot a maga idejében
beküldötte, a Választmány megbiráltatta Ferencz József püspök,
Daniel Gábor főgondnok és Boros György egyh. titkár urakkal, a
kik azt, egy-két kisebb rendü hiánya mellett, jó és megfelelő dol-
gozatnak találták. Ajánlja a Választmány a pályadíj kiadását és a
pályamunkának az egyleti kiadványok között leendő közlését.

— A közgyűlés a 20 koronás pályadíjnak Simó János lelkész
egyh. tag részére kiadását meghatározza s utasítja a Választmányt,
hogy a pályamunka kiadásáról és terjesztéséről gondoskodjék.

6. A Választmány előterjeszti, hogy jelenleg Koronka Antalné, Pataki Istvánné, Iszlai Márton és Dr. Veress Vilmos választmányi tagok kilépendők a választmányból.

— A közgyűlés mindenik tagot újból megválasztja a Választmány tagjaivá.

7. Fangh Erzsébet kisasszony megtartja felolvasását: „Az angol nők szerepe a vallásos és erkölcsös élet előmozdítása körül és a magyar nők teendője.“ Alább közöljük.

— A közgyűlés a felolvasást élénk érdeklődéssel hallgatta s felolvasót lelkesen megéljenezte. Elnöki felhívásra a közgyűlés tagjai a tárgyhoz hozzászóltak, minek következtében élénk eszmecsere fejlődött ki. Hozzászóltak: Kovács János, Ferencz József, Péterfi Dénes, Boros György, Gálfi Lőrincz, Csifó Salamon, Németh István, Kozma Ferencz. A közgyűlés megbizta a Választmányt, hogy a fiók-egyleteket hívja fel, hogy a fiók-egyleti választmányt igyekezzenek nőtagokkal kiegészíteni s hassanak oda, hogy a nők, s főleg a papnék és a tanítónék, vegyenek részt az egylet ügyeiben s munkásságukat érvényesítsék az egylet célja, a vallásos és erkölcsös élet előmozdításakor, mert a mint az angol nők példája mutatja, ezen a téren a nők nagy szolgálatot tehetnek.

Az angol nők szerepe a vallás-erkölcsi nevelés körül s a magyar nők teendője.

Angliában nagyon sokat foglalkoznak a nők, nemcsak a fiatalság szellemi és értelmi fejlesztésével, de annak vallás-erkölcsi nevelésével is. Sokan iskolákban működnek, mint hitoktatók, mások pedig, noha csak kivételes esetekben, a templomban hirdetik a vallást, mert Angliában, valamint Amerikában is, már évtizedek óta nyitva áll a szószék a nők számára. Én magam is gyönyörködtem egy párszor nő-lelkészek predikációiban, melyek soha sem tévesztik el javító, nemesítő hatásukat. Nekünk talán mindez szokatlannak és különösnek tűnik fel, de azt hiszem, nem lesz nehéz az eszmével megbarátkoznunk, kivált ha tanulmányozzuk egy kissé az angolnő jellemét.

Világszerte ismert tény, hogy az angol minden más nemzet közül kiválik vallásossága által. Ez a vallásosság úgy az egész nemzetnek, mint az egyeseknek legszebb jellemvonása. Istenben vetett rendíthetetlen hite ad erőt a férfinak az élet nehéz küzdelmeiben, ez buzdítja, bátorítja és ösztönzi a nőt, habár kis körben is, de mindenesetre jótékony hatásu munkásságot fejteni ki. S ez a nő, ki érzi, hogy ő vidám kedélyét, derült boldogságát hitének és igaz vallásos életének köszönheti, igyekszik meggyőződését

másokkal is osztani s a vallásosságot a társadalom minden rétegében terjeszteni.

Jelenleg két nagy egyesületben működnek közre az angol nők, és különösen az angol unitárius nők a vallás-erkölcsi nevelést illetőleg. Az egyik az „unitárius vasárnapi iskolák egyesülete“ (Unitarian Sunday School Association) s a másik a „missionárius munka posta útján“ (Postal Mission). Legyen szabad a jelen alkalommal e két szép és nemes célú egyesület munkáját, habár csak vázlatosan is, az itt egybegyűlt magyar unitárius nőkkel megismertetni.

A vasárnapi iskolák eszméje már nagyon régi Angliában s egy hasznos, életrevaló eszme igen gyorsan tényvé válik a munkának, a tettek és előrehaladásnak e termékeny talaján. Már évtizedekkel ezelőtt népes vasárnapi iskolák állottak fenn Angliában. Az unitárius hitközségek kebelében létesítettek számos vasárnapi iskolát, melyek ma már egy több száz tagból álló egyesület felügyelése és gondozása alatt állanak.

De mik is hát tulajdonképpen e vasárnapi iskolák? Egy utcza vagy sokszor egy egész városrész 4—12 éves korig való gyermekeinek gyűlhelyei, hol e kicsinyek vallás-erkölcsi nevelésben részesülnek.

Mielőtt azonban ez intézmény magyarázatába fognék, egy pár szóban meg kell izmertetnem az unitárius lelkész állását és állásával járó feladatát Angliában. Ha például London egyik városrészében 2—300-ra felgyűl az unitáriusok száma, ekkor e városrészben részint gazdagabb unitárius hitkonaink jótékony adakozásaiból, részint a többi unitárius templomokban tartott pénzgyűjtések alapján nyert összegből egy kis templomot, u. n. chapel-t építenek s azt egy unitárius lelkész gondjára bizzák. E lelkész attól a perctől fogva, midőn először elfoglalta helyét temploma kis szószékén, nemcsak papja, de egyúttal valóságos lelki atyja, tanácsadója, vezetője, oktatója lett gyülekezetének és lelkes, buzgó apostola vallásának, melynek e városrészben való terjesztését főfeladatának tekinti. S e munkájában segítő társai, támogatói neje és gyermekei; rendszeren együtt látogatnak el hiveikhez, kik által aztán megismerkednek az egész környék lakosságával, megbarátkoznak nemcsak az unitáriusokkal, de a más vallásbeliekkel is s e barátkozás révén nem egyszer sikeres missionáriusi munkát végeznek s megkétszerezik a gyülekezet tagjainak számát.

A mint egy ily szerény kis ekklésiának egy pár száz megtakarított forintja van, rögtön épít a templommal kapcsolatban egy kis iskolatermet, azt ellátja a kellő felszereléssel, orgonával vagy harmoniummal, olcsó kis bibliákkal és énekeskönyvekkel s a legközelebbi vasárnap délután megnyitja iskoláját az ismerős szom-

szédság gyermekeivel, kiknek száma nagyon gyorsan meghaladja a 100-at, sőt sok helyt fölmegey 2—300-ra is. A legnépesebb unitárius vasárnapi iskolában mintegy 500 gyermek, fiu és leány egyaránt, részesül vallásos oktatásban. A tanítók, egy leggyakrabban fiatal nőkből alakult lelkes kis testület, semmi fáradságot sem kímélve, szentelik vasárnap délutánjokat e kicsinyeknek. A lelkész nejeének kötelességeül rendszeren a harmonium játszása jut, míg az ének vezetésével a tanítók és tanítónők vannak megbizva. A zsoltaók és vallásos hymnuszok éneklése után következik a lelkésznek a kicsinyekhez intézett beszéde vagy egy rövid ima, mely után a gyermekek osztályokra oszolva tanuláshoz kezdenek. Tananyaguk a Biblia vagy a kisebbek számára irt könnyü kis szent történetek, rendszeren Jézus életéből véve.

Ez ártatlan kicsinyek tanításánál igazán alig lehet szebb és nemesebb vasárnapi foglalkozást képzelni s hogy mennyire megfelelő egy buzgó, vallásos nő lelki kívánalmainak, ennek bizonyítéka az, hogy e tanítónők, bár fáradozásaikért díjazásban nem részesülnek, mégis a legnagyobb szeretettel ragaszkodnak a munkájukhoz s büszkék, hogy iskolájuknak valódi hasznára válhatnak. Hogy e gyermekekre e vasárnapi tanítások mily jó hatással vannak, azt talán külön hangsulyozni egészen felesleges, hisz mindnyájan tudjuk, hogy a gyermeki lélek fogékony minden szép és nemes iránt, fogékony különösen a vallási eszmék iránt, melyek, ha korán gyökeret vertek szívében, onnan többé ki nem irthatók. Az összes vasárnapi iskolák tanítóiból alakult meg a Vasárnapi Iskolák Egyesülete, melynek időnként tartott gyűlésein az egyes tanítók beszámolnak működésükről. E gyűlések között legfontosabb az, melyet az u. n. „May meeting“-ek (májusi gyűlések) alkalmával tartanak s mely gyűlés érdekességét emeli két vagy több vallásos tárgy felolvasás, melyet tudományos vitatkozás szokott követni, továbbá a lefolyt évben megjelent vallásos munkáknak az ismertetése.

De míg ez egyesületben férfiak és nők együttesen munkálkodnak és egymást támogatva igyekezzenek szép sikert elérni, addig a „Posta útján való missionáriusi munka“ vagyis a „Postal Mission“ (használjuk inkább az eredeti angol elnevezést s nem annak rossz magyar fordítását) teljesen a nők érdeme.

Ez egyesületnek Tagart kisasszony az elnöke és Miss Hill Florence a titkár. Mindkét név ismeretes már a magyar unitárius-közönség előtt, mert e két lelkes unitárius nő nagyon szereti Magyarországot. Mindkettő meg is látogatta hazánkat a budapesti unitárius templom felszentelése alkalmából. Az itt egybegyűltek előtt, azt hiszem, ismeretes tény az is, hogy Tagart k. a. már mint fiatal leány atyja kíséretében ellátogatott volt Erdélybe, s hogy

Tagart úr ép ez útnak lett áldozata. Atyjának szomorú és hirtelen halála után Tagart kisasszony fogadalmat tett, hogy egész életét az unitáriusoknak fogja szentelni s fogadalmához hiven egyik legbuzgóbb apostola vallásunknak. Ő alakított egy nagyjából unitárius vallásos munkából és az unitár. dogmákat magyarázó röpiratokból egy kis könyvtárt a közjó hasznára. E könyveket kikölcsönzik bárkinek, ki az unitárius hit iránt érdeklődik, sőt nemcsak kikölcsönzik, de magánlevelekben felvilágosítást is adnak minden kérdezősködőnek. A hírlapokban közzétett hirdetések alapján az egyesülethez fordulóknak száma ma már az ezerekben jár, úgy hogy az egyesület londoni hölgybizottsága Anglia nagyobb vidéki városaiban is állított fel fiók-egyleteket, hol szintén hölgyek teljesítik a könyvek szétküldését és ők végzik a levelezéseket is. E nemes munkának jótékony hatásáról igen könnyen meggyőződhetünk, ha elolvassuk azokat a köszönő leveleket, melyekkel az egyesület elnökét halmozzák el azok, kik ily úton lettek az unitárius vallás hívei.

Legujabban rendkívüli érdeklődést keltett Tagart kisasszony szünidei kirándulásoknak a rendezésével, melyeknek célja az Anglia különböző vidékein lakó unitárius lelkészeket és tanítókat egymással megismertetni s egyáltalán az unitáriusok között levő baráti kapcsolatokat szorosabbá tenni. E kirándulások által továbbá azon igyekszik Tagart kisasszony, hogy szegény sorsu tanítók vagy szűk körülmények között élő vidéki lelkészek az évi fárasztó munka után a lehető legolcsóbban jussanak pár heti kellemes üdüléshez és ez üdüléssel kapcsolatban megismerhessék hazájuk valamely nevezetes szép vidékét egy kedves, fesztelen társasággal együtt. E szünidei kirándulások alkalmával szellemi élvezetekről is mindig gondoskodva van, vallásos, irodalmi, természettudományi felolvasások és rögtönzött, de annál sikerültebb zeneestélyek soha sem hiányzanak. Mindezeknek rendezője és vezetője Tagart kisasszony, ki bámulatra méltó erélyvel, fáradságot nem ismerő kitartással munkálkodik, hogy hitrokonainak élvezetet, gyönyörűséget szerezzen. De fáradsága gazdagon meg van jutalmazva a társaság lelkes elragadtatása és köszönete által, melyet szerett elnökönje iránt kifejezni el nem felejt. Ki hidegnek és kevésbé lelkesedőnek képzei az angolt, az nagyon könnyen meggyőződhetett volna az ellenkezőről, ha egy pillantást vethetett volna arra a végtelen élénk, szinte a kicsapongásig jó kedvű és boldog kis csapatra, mely az idén Tagart k. a. vezetése alatt az angol tavak gyönyörű vidékét járta be. Én magam is szerencsés voltam tagja lehetni e szünidei társaságnak, melytől sok szép emlékekkel megrakódva, de egyúttal fájó szívvel kellett talán örökre megválnom. Bocsásson meg a tisztelt társaság, ha e szünidei kirándulá-

sokkal igen is sok ideig vettem igénybe szives figyelmét, de míg a vasárnapi iskolákról és a különböző missionáriusi munkákról gyakrabban olvashatunk az Unitárius Közlöny hasábjain, addig Tagart k. a. legutóbb említett munkáját még igen kevesen ismerik, pedig ennek haszna is jó hatású, különösen társadalmi és művelődési szempontból, elvitázhatatlan. Gondoljuk csak meg, milyen előnyös lenne a mi vidéki papjainknak, tanítóinknak, kántorainknak s azok családjainak, ha a nyári nagy szüneten olcsó szerrel meglátogathatnák az ország fővárosát, vagy egy két hetet a Tátra fenséges vidékén tölthetnének. Egy más alkalommal megismerhetnék Fiumét s a magyar tegegerpartot, a gyönyörű Balatont, szóval természeti kincsekben gazdag hazánkaak bármely részét, hol mindenütt sokat tanulhatnának és társadalmi surlódás által is művelődnének. Lám itt van egy nagyon könnyű és kellemes működési tér unitárius nőink számára, csak az ügy iránt való lelkesedés szükséges. Ha az megvan, úgy egy kis kitartással sokat érhetünk el.

Mielőtt befejezném felolvasásomat, legyen szabad még megemlékeznem a Sharpe nővérekről, kik magán uton tesznek rendkívül sok jót az unitárius hitközségek felvirágoztatására és az unitarismusnak minden téren való fejlesztése körül. Sharpe Emily kisasszony egy kis heti folyóiratot is tart fenn, ezenkívül mint vallásos kérdéseket tárgyaló könyveket, röpiratokat ad ki, s a válást tanítja több iskolában. Sharpe Matilde pedig a nőnevelés terén ér el szép sikereket. A Channing House nevű intézetben szép példa áll előttünk, hogyan kellene idehaza is egy unitárius felsőbb tanintézetet felállítani unitárius leányaink magasabb kiképeztetésére.

A Channing Houseról beszélve, nem mulaszthatom el itt nyilvánosan meg nem említenem azt a már jól ismert tényt, hogy a Sharpe kisasszonyok intézetükben egy ingyenes internatusi helyet ajánlottak fel bármely magyar unitárius vallású fiatal leánynak vagy tanítónőnek, ki egy vagy két évet Londonban akarna eltölteni. Ez idén, úgy tudom, nem akadt vállalkozó fiatal hölgy s így e hely üres marad nagy bánatára jó angol barátainknak. De hisz még most sem lenne késő, az év bármely szakában szívesen látott vendég lesz egy magyar unitárius leány a londoni Channing Houseban.

Félek, e kis közbevetéssel nagyon is eltértem tárgyamtól, de abban a reményben tettem, hogy szavaim nem fognak elszállani a puszta légben minden hatás nélkül, hanem akad a 62600 unitárius lélek között egy fiatal leány, ki hajlandó lesz elfogadni angol testvéreink szíves meghívását, melyet visszautasítani rájuk nézve sértő, reánk nézve pedig mindenesetre káros lenne.

Hiszen azt mindenki átláthatja, mily rendkívül előnyös pár hónapot Angliában eltölteni. Eltekintve attól, hogy Londonban

minket kedves hitrokonaink barátsága is vonz, egyedül már a külfölddel való surlódás is csak javunkra válhatik.

Kit ne vonzana az a remény, hogy megismerkedhetik, személyes érintkezés által, a jelenkor legelső, leghatalmasabb nemzetével, ennek történetével, irodalmával. Megismerkedhetik egy olyan országgal, mely kulturális viszonyokat tekintve, az egész világ előtt mintaképpen áll. Őszintén mondhatom, én nagyon sokat tanultam Channing House-ban való időzésem alatt. Az embernek egészen megváltoznak az életről alkotott fogalmai egy egészen más, eddig ismeretlen világ tárul fel előttünk s lelkesedéssel, nemes, szép eszmékkel eltelve jövünk haza, azon gongolkozva, mily sokat lehetne a mi jelenlegi viszonyainkon is változtatni, javítani.

Egy ilyen változtatás, melyet nagyon szeretnék életbe léptetve látni, lenne például az, hogy vegyenek be a Dávid Ferencz Egylet vidéki fiók-egyleteinek választmányába nőtagokat is, hogy ezentul férfiak és nők együttesen munkálkodjanak a vallás-erkölcsi nevelés terén. Faluhelyeken pedig a papné vagy tanítónő tegye kötelességévé, hogy vasárnaponként egy kis társas összejövetelt rendezzen, hol a falu intelligenciája pár órát a néppel és a nép gyermekeivel töltsön, mely idő alatt barátságos beszélgetés, bátorítás és biztatgatás által igyekezzék rájuk hatni, őket a jó útra terelni, szóval őket erkölcsileg segíteni. Ilyen erkölcsi támogatásra helybeli szegényeinknek és különösen helybeli szegény gyermekeinknek is nagy szükségük van. Segítsük őket szellemileg ép úgy, mint anyagilag, mentjük meg őket az erkölcsi eleséstől, vezessük őket a becsület útjára s neveljük belőlük munkaszerető embereket, mert csak akkor óvjuk meg őket attól, hogy öreg napjaikban jóteknony könyörödományokból tengessék nyomorult életüket.

Ime itt nyílik magyar nőinknek egy nagyon szép munkakör, alakítsunk egyletet, melynek feladata legyen az erkölcsi romlástól megóvni a szegény néposztály gyermekeit.

Ezek az én szerény nézeteim a magyar nő teendőiről a vallás és az erkölcs terjesztése körül. Nagyon szeretném e tárgyat illetőleg a jelenlevőknek véleményét is hallani. Előbb azonban engedjék meg, hogy köszönetemet fejezzem ki a tisztelt hallgatóságnak, hogy oly türelmes volt szavaimat végig hallgatni s egyszersmind a Dávid Ferencz Egyletnek is, hogy alkalmat nyújtott nekem a fentebbiek elmondására.

Fangh Erzsébet.

Murányi Farkas Sándor.

El vagyunk készülve rá, hogy ezekért a sorokért egy int-
vénynt kapunk Murányi barátunktól. Állunk elébe, de azt még sem

engedhetjük el, hogy ueki egy külön cikket ne szenteljünk. Az ő szerénysége bocsásson meg a szerkesztői önkénynek.

Murányi Farkas Sándor egy csendes, munkás, egyszerű, nagy szívű ember. Ifjusága a szabadságharczczal összeesett Férfikora 12 legszebb esztendejét az absolutismus katonái önkénye kegyetlen iskolájában keseregte át. Azután lett hivatalnok. Legelől kezdette s kevésre vitte fel, mert a földmivelési ministeriumban nem rég jutott el a számvizsgálók közé.

1869-ben nőül vette Bányay Ágnest, kivel boldog, de szenvedésteljes életet élt, mert a gondos és takarékos nő egy pár év multával betegeskedni kezdett s 16 éven keresztül mindig beteges volt, néha az élet és halál között. F. évi aug. 30-án halt meg.

Murányi már jóval előbb frigyre lépett volt a költészet muzsájával, a mely állandó hű társa maradt és gyakran szerzett számára kellemes órákat. Eleinte a Hölgyfutárba dolgozott, többnyire álnév alatt. 1879-ben az E. K. Tanács által hirdetett pályázaton Dávid Ferenczről irt ódájával elnyerte a pályadíjat. A költemény a kereszturi zsinaton elszavaltatott. Azóta több nyilvános pályázaton nyert költeményével. Az Unitárius Közlöny már második számában hozott tőle egy népszerű hazafias költeményt s azóta számos költeménye jelent meg.

A f. évben, midőn közhírré tettük, hogy a Dávid Ferencz Egylet tiz éves fennállásáról megemlékezünk, Murányi volt az első, a kit a gondolat megragadott és azt kifejezte egy lelkes költeményében. Ez sem volt elég, lejött a közgyűlésre és maga adta elé költeményét. Az ihletség oly nemes hevével szavalt, a hogy csak maga a költő szavalhatja el saját eszméit és érzelmeit.

Murányi a költeményével elragadott, de a főtanácsi ebéden mondott pohárköszöntőjével bámulatba ejtett mindnyájunkat, mert az első napi ebéden 300 frt alapítványt tett s a másodikon azt kiegészítette 1000 frtra. Mindenki álmélkodott, honnan ez áldozat, honnan ily nagy lelkesedés! Egy egyszerű, szerény hivatalnok és egy költő legyen alapító? És a meglepetésnek ezzel sem volt vége. Murányi tovább ment, ígérését tényleg beváltotta, mert nov. hó 14-én az összeg már alólírott kezében volt és olyan czélnak, a mely eddig teljesen figyelmen kívül hagyatott: *a papi pályára készülő ifjaknak.*

Az alapítvány-level tartalmát már ismerem s abból kiemelem, hogy az alapítvány a Murányi és neje Bányay Ágnes nevére szól, s 1896-ban a nemzet ezer éves ünnepén lép életbe, a midőn egy évi kamatja teljesen ki fog adatni egy olyan ifjunak, a ki az összes papi vizsgálatokat letette és valamelyik egyházban lelkésznek kineveztetett. Az alapító azt czélozza, hegy az életet meg-

kezdő ifju ember első szükségeit: palástját és imakönyvét legyen miből megszerezze.

Nemes a tett, nemes a czél, nagy, rendkívül nagy az adomány, mert nem a fölöslegből, hanem egy élet szorgalmas keresményéből gyült össze.

Isten áldja meg a nemes szívet!

Boros György.

Unitárius egyház történelmi naptár. E-T

December.

5. — 1529. sz. Faustus Sozzinus Sienában Olaszországban.
6. — 1661-ben halt meg Beke Dániel püspök. — 1742 vettek meg egy új telket a kolozsvári főiskolához 100 m. frton.
8. — 1588. A jezsuitákat Erdélyből kitiltották. -- 1622. mh. Smalcius hires unitárius író.
9. — 1762. az unitárius egyházak panaszt emelnek, hogy papi birtokaik és házaik adó alá vettettek törvény ellenére.
13. — 1836-ban halt meg Körnöczy János püspök.
14. — 1795-ben született bölöni Farkas Sándor. — 1796. a kolozsvári templom ünnepélyesen használatba vétetett. — 1597. püspökké választott várfalvi Kósa János.
17. -- 1636. Beke Dániel püspökké választott.
24. — 1725-en foglalták el katonai harhatalommal a r. katolikusok az unitáriusok sepsiszentiváni templomát.
27. — 1890. mh. Dersi János nagy alapító Maros-Vásárhelyt.
29. — 1568-ban adta ki Dávid Ferencz ily czimü művét: Rövid utmutatás Istennek igaz ismeretére.
30. — 1774-ben foglaltatott el a szőkefalvi unitárius templom törvénytelenül és erőszakkal.

A szószék hatása. V.-L

Lépten, nyomon halljuk, hogy a szószék elveszítette hatását, a templomok üresek, a lelkész tekintélye hanyatlik

Igazak-e ezek a híresztelt és a közönség között is elterjedett állítások és vádak?

Ha igazak, kik a felelősek érette?

Miképpen lehet segíteni?

Ezeket a kérdéseket az olvasó közönséghez intézzük és a feleletre lapunkat megnyitjuk.

Apróságok a gyűlésekről.

A főtanács jó hangulatát legkivált a vége igazolta. A püspök ur kedvesen beszélt a bezáró beszédben, Kelemen A. főküüggyigazg. meghatottan és meghatóan imádkozott s legvégül megtette azt, a mit püspökünk még nem ért meg: a főtanács nevében köszönetet mondott az elnökségnek a tárgyalás vezetéséért.

— Egyik ifju egyháztanácsos — a ki különben jó szónok — szűzbeszédjét a tanári nyugdíj tárgyalásánál tartotta. A javaslat ellen szólt s csodálkozott, hogy a beszédnek nem volt hatása. Megmondjuk miért: azért, mert elfeledte az alapigéjét: szívből szóljon a száj.

Az unitárius egyházközigazgatási törvényjavaslat 1873-ban készült, már négyszer szőnyegre került, de még nem oldatott meg s nem is fog megoldatni addig, a míg 25 éves jubileumát meg nem éri az pedig 1898-ban lesz, ha valami újabb baj nem éri. Talán jobb lenne bevárni 1899-t s akkor úgy határozni, hogy 1900-ban lépjen életbe. Ekkor aztán valóban epochalis törvény lesz.

— Darkó esperés barátunkat a jó humor soha sem hagyja el. Mikor vette észre, hogy az esperesi fizetés rendezéséből ez alkalommal semmi sem lesz, szokott komolyságával felállott és megköszönte a jó akaratot.

— Mégis csak mind hiába igyekeznek a püspök ur érdekessé tenni a tárgyalásokat. A fehér asztalának mindig több vendége van mint a zöldnek.

— Egy fontos javaslatunk van a közigazgatási javaslat kiegészítéséül: vétessék be egy pontba, hogy az egyházközségek a rendes kepefizető nőket is küldhetik képviselőül az Egyh. F. Tanácsra. Mi még attól sem vonakodnánk, hogy az érdekesebb nők választhatók legyenek rendes tagokká az E. Fő Tanácsba. Ha az unitáriusok nem kezdik meg ki kezdje meg a nők egyenjogusítását, ha arra maguk a nők miveltségükkel s áldozat készségükkel magukat érdekesítik.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— Az egyházi főtanács a f. évben egyike volt a legsikeresebbeknek. A tagok nagy számmal és nagy érdeklődéssel vettek részt mindvégig. Érdekes fel-szólalások történtek, de a közgyűlés a rendes mederből soha ki nem csapott, a mi egyaránt dicséri az elnökök: főt. püspök ur, P. Horváth Kálmán báró böles tapintatát, mind a tagok nyugodt komolyságát.

— Énekeskönyvünk új kiadása megjelent és karácsonyra kapható lesz Stein János kolozsvári könyvtárosnál. Ezzel a hírrel — úgy hisszük — sokakna: szerzünk nagy örömet. Öröm hír az is, hogy az új kiadásból nagyon sok kima-radt a régiek ósdiságából, s több új bejött, így a Zsolozsma (96 l.) Feltámadunk

(Hajnal mosolyg) (105). Hála áldados eső után Rédliger Gézától (58). Hittünk győzedelme (husvétára) Tarcsafalvi Alberttől, Ószi urvacSORA osztáskor Szentkirályi Árpádtól, dallam Iszlai Mártontól. A háromszázados ünnepély éneke Kriza Jánostól a mit egy sor változtatással a (1 versszak 4 sor: a mult idők képe) az új év második vasárnapján a vallás szabadságnak 1568-ban Tordán január 6-án törvényt törvénybe iktatása napján, Dávid Ferencz emlékére; Nagy Lajostól, a melyet november harmadik vasárnapján Dávid Ferencz halála emlékére lehet használni. Kimaradtak: „Krisztust megfeszíték“, „Ur Krisztus feltámadá“, „Gyakran csapdos“ kezdettü énekek egészen és egyesekből több kevesebb versszak. Ezzel lényegesen meg van könnyítve az útja a gyökeres átdolgozásnak, a mi szintén csak rövid idő kérdése, mert a mostani készlet nem nagy, éppen azért, hogy ez ne álljon útjában egy új kiadásnak. A most elért eredményért elismerés és köszönet illeti főt. Ferencz József püspök urat a szerkesztő bizottság elnökét, továbbá Nagy Lajos és Iszlai Márton urakat, kik a szerkesztői munkában közreműködtek.

— **A főtiszt. püspök ur főgondnok Daniel Gábor urral** a vallás és közokt. min. urnál tisztelegtek és a min. ur érdekes kijelentéseket tett különösen a lelkészi fizetés kárpótlására nézve.

— **Missio.** Egy unitárius lelkésznek nagyon sok alkalma van a missóra. Ha csupán hivei körében is marad minden napra meg van a teendője a házaknál, a mezón s általában a hívek foglalkozása helyén. A különböző időkorok is meg van a maga követelése: az öregeknek, kik már nem tudnak dolgozni, olyan lelki megnyugvásokra van, ha a lelkész bár egy félórát velök időz s buzdítja az Isten akarataiban való megnyugvásra; a munkás szülőknek jól esik, ha gyermekeikről észrevételeket hallanak s egy-egy fontos ügyökben a böles mérséklet tanácsát kikérhetik; az ifjaknak a lelkész valóban lelkiatyjuk, kinek éberségétől függ, hogy az Ur ösvényén járjanak. Nagyobb körben több irányu a felelőség. Vallásunk elveit kevesen ismerik; történelmét még kevesebben. Ki adjon tájékozást, ha nem a lelkész? Nekünk van tudomásunk arról, hogy sok lelkészünk nagy odaadással tölti be hivatalát. Lapunk is igen gyakran emlékezik meg munkájok eredményéről. Ugy is kell: a pásztorok legyenek éberek!

— **Unitárius lelkész.** Ez alatt a cím alatt a lelkész urakat okt. 27-re összejövetelre kértük volt fel és kérésünknek annyian engedtek, hogy egy valóban érdekes és tanulságos beszélgetés jött létre azokról a kérdésekről, a melyek a lelkészt legközelebről érdeklik. Reméljük, hogy positiv eredménye is lesz, mert elvileg elfogadtatott, hogy az ilyen összejövetelek állandósíttassanak. Egy előkészítő bizottság küldetett ki, melynek elnöke Kelemen Albert esperes, tagjai Boros György theol. tanár, Gál Miklós Csífi Salamon és Németh István lelkészek.

— **A ref. theol. akadémia alapkövét** Kolozsvárt november 4-én tették le.

— **Csegezi László esperest** érzékeny csapás érte; fia ifj. Csegezi László megyei hivatalnok egy néhány havi súlyos betegség után meghalt.

— **A felekezeti tanárok országos nyugdíjintézetébe** az unitár. tanárok is be fognak lépni. A közelebbi Egyh. Fő Tanács ezt határozta s a jelentkezés már megtörtént. Az egyházi közpénztár egyelőre ezer forintig lesz terhelve, de ez felette elegendő áldozat a nyarendő előnyökhöz képest.

— **Mózes Andrásné Szakács Ida** meghalt november 19-én. A legőszintőbb részvétellel írjuk ezt a szomorú hírt, a mely nemcsak a szerető férj és két gyermek pótolhatlan veszteségét, hanem rokonok, barátok és a Dávid Ferencz Egylet gyászát is jelenti. Mózes Andrásné egyike volt azoknak a tisztá szívű és nemes lelkű nőknek, a kiket mindenki tisztelt és szeretett. Az ő körében nemcsak övéi, hanem távolabbiak is szívesen időztek, mert gyöngéd, megnyerő és kedves volt mindeki iránt. A Dávid Ferencz Egylet választmányja egyik legrégebbi buzgó tagját gyászolja, ki a maga körében készséggel szolgált az egyletnek.

is. Temetési szertartását Ferencz József püspök úr végezte el meghatóan. A főpásztor lelkész társát, a ki annyi szomorú szívet vigasztalt meg, vigasztalta a hit vigaszával. A sírnál Péterfi Dénes lelkész mondott bucsu szavakat. Kartársai s a nagyszámu rokonság koszorúkkal halmozták el a kedves halott koporsóját. Legyen csendes nyugalma az elköltözöttnek és térjen vissza házába óvéi közé a vigasztalás lelke!

— **Kilyén** — **sepsi-szentgyörgvi** egyházunkban József Lajos ifju lelkész október hónapban kezdette meg működését. A beköszöntőt mind Kilyénben, mind Szent-Györgyön nagyszámu hallgatóság hallgatta. A „Székely Nemzet“ szerint, „a fiatal lelkész hatalmas és emelkedett hangu beszéde kellemesen lepte meg hallgatóit.“ A beiktató lelkész Kilyénben Vaska Béla, Szent Györgyön Csifó Salamon volt. Az előbbi helyen volt köri esperes Lőfi Aron úr is. Mind a templomban, mind a közebéden nagy számmal voltak az idegenek. Örve dünk ifju barátunk első sikerének s kívánjuk, hogy haladjon diadalról diadalra.

— **A Kovácsi Antal emlék-alap** közelebről szép összeggel gyarapodott. Az 1883—84-ben végzett osztálytársak szept. 3-án tartott találkozóan kegyeletesen megemlékezvén néhai kedves tanárokról Kovácsi Antalról, mindanyian hozzájárultak az emlékére tett alaphoz, a mit ezennel a lednagyobb elismerés nyilváníta mellett nyugtázunk: Guidó Béla 5 frt, Gothárd József 5 frt, Dézsi Mihály 5 frt, Fel'ete Gyula 10 frt, Székely János 5 frt, Velits Zoltán 10 frt, Ferenczy Géza 5 frt, Székely János 5 frt, Simai Miklós 5 frt, Péchy László 5 frt, Péterfi Lőrincz 5 frt, Székely Ferencz 5 frt, Barabás András 5 frt, Botár István 5 frt, Iszlai Gábor 5 frt, Csegezy Pál 5 frt, Antonya János 5 frt, összesen 95 frt, mely összeg az unitárius vallásközönetés közzéntárában kezelt alaphoz csatoltatott. Ez oly szép tett, a mely nem vár dicséretre.

— **Nyilvános köszönet.** Veress Ilona kisasszony az árkosi unitárius egyházközség számára egy saját himzésű urasztali terítőt ajándékozott, melynek értéke 10 frt o. é.

Özvegy Imre Jánosné, Veress Áronné. Ütő Lajosné és Ütő Ágnes együttesen az árkosi hívek között 29 frt 45 krt gyűjtöttek, hogy urasztali poharat vétesse nek abból az összegből a nők számára. Valamint a szives ajándékozó, ugy a gyűjtő nők, és azok, a kik a gyűjtőiveken szivesek voltak adományozni, fogadják egyen-egyen és összesen egyházközségünk nevében a nyilvánosság előtt is elismerő köszönetünket. Árkos, 1894 november 4-én. I f j. B a r a b á s A n d r á s, egyházközebl gondnok. C s e g e z y S a l a m o n, unitárius lelkész.

— **Nyilvános köszönet.** Alulírott, mint a veszprémmegyei vilonyai unitárius f egyh. község gondnoka ugy egyházam, mint a magam nevében a legmélyebb köszönetemet nyilvánítom R i t u p e r P é t e r borhidai (r. kath.) vendéglős urnak azon szép tettéért, hogy kis egyházam részére 5 frtot volt szives ajándékozni. A nemes cselekedet önmagában hordja jutalmát. Vilonya, 1894. nov. 19. Ifj. P u s k á s J ó z s e f, gondnok.

— **Köszönetnyilvánítás.** Felsőbenczédi Benczédi Dániel, a tarcsafalvi iskolát meglátogatván s az oktatást meghallgatván 4 koronát ajándékozott iskolai szerekre. Fogadja szives köszönetemet. S á r o s i J ó z s e f, lelkész.

A t. lelkész urak kérjük becses figyelmökbe, hogy a szeptember hónapban küldött ú j t e s t a m e n t u m o k **jutalmul** küldettek, a hol a nyáron áll a n d ó a n volt iskolázás a hol nem volt, ott a vallásanitásnál leendő használatra adattak. A t. lelkész urak a Fiatalság Barátjáról sziveskedjenek elszámolni, vagy ha a példányok el nem adttak d e c e m b e r h o n a p b a n visszaküldeni.

Csegezben Benczédi Domokos papjelölt nov. 22-én beköszöntött és hívei között kedves fogadásra talált! Jó sikert továbbra is!

— **Tanulóknak** azt a kiváló kedvezményt nyújtja a választmány, hogy az Unitárius Közlönynt csupán 60 krajczárért egész évre megküldi, ha ez az összeg az igazgató vagy valamelyik tanár vagy tanító útján beküldetik. Ez a kedvezmény éppen úgy szól az egyetemi mint a gymnasiumi s más iskolák tanulóinak. Ajánjuk az érdekeltek figyelmébe. Ezt a kedvezményes előfizetést csak december és január hónapokban fogadjuk el.

— **A „Magyar Nyelvőr“ a „Magyar Mese- és Mondavilág“-ról** Benedek Elek öt kötetre tervezett mesekönyvének első kötetéről rendkívül nagy elismeréssel nyilatkozik a „Magyar Nyelvőr“ októberi füzeté. Örömmel üdvözi Benedeket nagyszerű tervéért, még inkább annak már részben való megvalósításáért. „Benedek könyve — írja a Nyelvőr — igazi józú, tősgyökeres magyarsággal van megírva, s ha, amint hisszük és reméljük, e könyv mindenüvé elterjed, különösen ha az ifjúság kezébe kerül, ebből igen nagy haszna lesz nyelvünknek. A „Magyar Nyelvőr“ egyuttal több oldalra terjedő szókincset, érdekes kifejezéseket közöl Benedek könyvéből. A 17. füzet is megjelent, mely szebbnél szebb

— **Szalay József magyar története.** Lapel Róbert (Wodianer F. és fia) könyvkiadó cég a millenium alkalmából új kiadásban bocsátja közzé Szalay Józsefnek, a korán elhunyt kiváló történettudósnak „A magyar nemzet története“ című munkáját, még pedig alképpen, hogy annak hézagait Baróti Lajossal pótolatja és azonfelül a szöveget több mint 600 művészi kivitelű illusztrációval látja el. Szalay munkáját nemcsak az akadémia részéről érte el az a kitüntetés, hogy odaítélték neki a Ssilágyi-féle 1200 frtos jutalomdíjat, hanem a közönség is oly lelkesen fogadta, hogy rövid pár év alatt az egész első kiadás elfogyott. Valóban szükség volt tehát e második kiadásra, és a kiadó cég helyesen cselekedett, midőn azt valóságos diszmnak tervezte, hogy méltó ékessége legyen minden magyar ember könyvespolczának. Már előttünk van az első füzet, mely 4 ivnyi szöveget és több mint 50 kisebb-nagyobb illusztrációt tartalmaz. Az első fejezet a magyarok beköltözése előtti Magyarországot ismerteti, előbb a kőkort bemutatva számos Magyarországon talált kőkori tárgyal, aztán a bronzkort, szintén bronzkori leletek rajzaival. Erre Magyarország legrégebb ismert lakosait ismerteti a szerző néhány érdekes régiséget reprodukálva. Pannonia és Dáciaának a rómaiaktól való meghódítását szintén számos kép illusztrálja: a Traján oszlopa néhány domborművü képének másolata, a Traján-híd maradványa, a római Traján-fórum, a híres Traján-tábla stb. „A római közigazgatás és műveltség Pannoniában és Dáciában“ című fejezetben dusan ki vannak aknázva az ó-budai ásátások, ott találjuk az aquincumi anfiteátrum képét az ottani leletek közül az ismert oltárkövet, a mozaikot, a bélyeges táblákat, az agyagedény-töredékeket stb. Nagyon sikerültek a Pannonia srsára befolyással volt római császárok arcképei is: Augusztus császáré és Tiberiusé, valamint Decebal dák király egy szobrának másolata. A szöveg sehol sincs tudákos magyarázatokkal megrakva; az előadás népies, végig egyszerű, világos, folyékony, olyan, a minőnek lennie kell egy a nagy közönség számára szánt munkában. Melegen ajánlhatjuk a munka megszerzését mindenkinek, a kit hazája története érdekel. Egy-egy füzet ára 30 kr., a ki előzvet (6 füzetre 1 frt 80 kr.-ral, 12 füzetre 3 frt 60 kr.-ral, 24 füzetre 7 frt 20 kr.-ral) a füzeteket bérmentve kapja. A teljes mű mintegy 65 füzetre fog terjedni. Gyűjtőknek minden 7 példány után egy tiszteletpéldánnyal szolgál a kiadóhivatal. A megrendelések a kiadócézhez intézendők: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fia), Budapesten, Andrássy-ut 21.

— **Tanító és tanítvány** cím alatt Elek Gyula közs. igazg. ur Kolozsvárt, mintegy hatvan kis képet állított össze a gyermekek iskolai életéből saját tapasztalatai után. A képek híven vannak rajzolva. A könyv szerző sajátja. Ára egy korona.

EM

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Hét esztendő Az Unitárius Közlöny hét éves pályáját ime most bevégezi. A hetes számot a régiiek szent számnak tartották, a mostaniak úgy tartják, hogy az ember természete minden hét esztendőben megváltozik. Ez állhat a testi természetre, de a lelkiére nem. Az emberi lélek nem változik. Lényegében ugyanaz marad a jelen életben is a jövőben is, de gyarapodik és tökéletesedik állandóan. A tökéletesedésnek számtalan módja és eszköze van. Ma a társadalmi befolyáson, az iskolán és a templomon kívül tejhatalmasabb eszköz a sajtó. Ezzel az utolsó eszközzel az „Unitárius Közlöny“ hasábjain hét esztendőn keresztül dolgoztunk egy nagy számu írói sereg lelkes közreműködésével:

Albu József, Ajtai János Berde Áron, Barabás Lajos, Borbély Sámuel, Bálint Gábor, Berki József, Bartha Miklós, Biró Lajos, Csifó Salamon, Cárpenter Jakab, Csegezi László, Dali Ádám, Dézsi Mihály, Deák Miklós, Darkó Sándor, Derzsi József, Demeter Dénes Egyed Ferencz, Fángh Erzsébet, Ferencz József, Fazakas Lajos, Gerando Attila, Gyöngyösi István, Grätz Mór, Gál József, Gál Kelemen, Gálfi Lőrincz, Guidó Béla, Györfi Ferenc, Györfi István, Gál Kelemen HallerKároly dr., Iszlai Márton, Jákegy Aladár, dr. Jankovich Pál, Józán Miklós, József János, Kiss Aladár, Kiss Sándor, Kozma Dimén, Kozma Ferencz, Kóváry László, Kovácsi Antal, Kemény Árpád báró, Kisgyörgy Sándor, Kádár Lajos Lőfi Ödön Murányi Sándor, Mózes Nihály, Mózes András, Nagy Lajos, Nagy Sándor, Orbók Ferencz, Oszváth Gábor, Péterfi Lajos, Rédiger Géza, Raffai Domokos, Béthi Gyula Sántha Károly, Street Kristóf, Simonfalvi György, Szentgyörgyi Lajos, Szász András, Simó János, Sándor Gergely, Szentgyörgyi Lajos, Tarcsafalvi Albert, Török Sámuel, Tóth Károly, Ürmössy Lajos, Ürmössy Miklós, Ürmösi Gyula dr., Ürmösi Kálmán, Útő Lajos Végh Mátyás, Vári Albert, Vass Miklósné, Veress Árpád, Zóra és a szerkesztők: Egy része mint meglett írók fényt és tekintélyt kölcsönöztek az Unitárius Közlönynek a másik részek mint kezdőknek maga adott szárnyat. Mi szerkesztők bár látjuk a mult hiányait, örömmel tekintünk vissza arra s a jövőre biztatást nyerünk és hisszük, hogy a Dávid Ferencz Egylet új tiv esztende: e az „Unitárius Közlönynek“ is új életet, új erőt fog kölcsönözni, ha mindenki magáévá teszi a jelszót: szerezzen maga mellé még két tagot.

Dávid Ferencz emlékünnepe. A theologusok olvasó és önképző egyesülete f. évi november hó 16-án örökemlékezteti vallásalapítónk, Dávid Ferencz halálának évfordulója alkalmából a mult évben megkezdett gyakorlathoz híven, emlékünnepelet rendezett. Az ünnepélyen jelen volt a Főtisztelendő Püspök ur, tanárok, theologusok és pár egyetemi hallgató. Ek á r t A d o r, egyl. elnök kegyelettel emlékezett meg a nagy halotról; Nagy Lajos, az „Egyházi Lap“ szerkesztője a lap alkalmi, ü n n e p i s z á m á t mutatta be, melyben a tagok dicsőítő emlékmondatokban koszorut fontak a nagy apostol ismeretlen sirjára. Boros György, védnök ur felolvasást tartott Dávid Ferencznek „A z e g y ó m a g á t ó l v a l ó I s t e n ő l“ ezimű munkájáról, mint a mely a reformatornak egyik legfőbb műve és így leginkább visszatükrözi egységét, feltüntetési nézeteit, elveit. Ez volt az első felolvasás, melyet tanár tartott egyletünkben s a melyért e helyen is köszönetet mondunk a védnök urnak. Végül Nagy Lajos papjelölt nagy hatással szavalta el Murányi Párkás Sándornak Dávid Ferenczről szóló, leendőletes ódáját. Az igen sikerült ünnepély után a Főtisztelendő Püspök ur buzdító beszédet mondott S i m o n f i M á r t o n, III. éves papavéendék.

A D. F. E. pénztárába f. év szeptember 24-től—nov. 20-ig 1 frt rendes tagsági díjat fizettek: Dr. Székely Ferencz, Budapest (94—95-re), Mikó Dezső, Abrudbánya (94—95-re), Agh Ferencz, B-Hunyad (92—94-re) Heltmann Lajos, Torda (93-ra), Létay László, M.-Lápos (94—95-re), Horváthy Józsefné, Torda (94-re), Dr. Barabás Ábel, Temesvár (88—90-re), Ambrus Gergely, Lászlóczyk Dániel, Orbók Ferencz, Pongrácz Lajos, Kozma Ferencz, Farkas Vilmos, Vecsei

Sámuel, Simén Elek, Váradi Károlyné, Magyar Mihály, Káhlé János, Frankis János, Szász Ádám, Péterfi Dénes, dr. Lehman Róbertné (93-ra), Magyar Géza, Filep István, Fekete Mihály, Mózes András, Kriza Jánosné, Kóvári László, Boros Györgyné, Boros György, Gálfi Lőrincz, Pákei Lajos, Mikó Imre, Mikó Imréné, Benczédi Gergely, Molnár Sándor, Fekete Gyula, Finta József, Gyulay Árpád, Léta Gábor, Ejszaki Károly, Darkó Domokos, Abrudbányai Beláné, Perédi József, Farkas József, Dr. Nyiredi Géza, Zsakó István, Sigmond Dezső, Szilágyi József, Biás István (93—94-re), Kovács János, Csegezy Gyula, Kúpeczné Vári Hermin, Benkó Mihály, Sárdi István, Veress Vilmos, Endstrasser Benedekné, Árkosi Lajos, Kolozsvár. Szuhay János, A.-Jára (94-re). Derzsi Károly, Budapest (94-re) Dolhai Petrovai György, N.-Kürü (94-re) Barla Domokos, Torda (94-re). Koncz Imre, Csígmó (92—94-re) Fodor András, Bágyon (93-ra). Székely Miklós, Torda (94-re). Radó János Déva (94-re) Kozma Elek, A.-Siménfalva (94-re). Györffy Géza, M.-Sziget (90—94-re).

1 frt 20 kr. előfizetési díjat fizettek: Csegezy Pál, Dobrest (94—95-re), Kisgyörgy Márton, N.-Enyed (94-re). Simonich Zsigmond, N.-Beeskerek (91—94-re). Tób Zsigmond, Jobbágyfalva (94-re). Csiki Elek, M.-Köblös (91—94-re), Weress Ferencz, Abrudbánya (94-re). Kozma Pál, Kolozs (94-re). Zádor Gézné, Timár Ödön, Weisz Miksa, Hirschfeld Sándor, Szász Domokos, Oborzil Gyula, Balogh József, Szekula Ákos, Krizsik Ferencz, Strobel Károly, Kolozsvár (94-re), K Nagy Domokos, Sz.-Kraszna (91—94-re). Ifj. Borbély János, M.-Ujvár (94-re), Albert János, Torda (94-re) Komjátszegi Pál, A.-Rákos (94-re). Benedek Vincze, Győr, (93—94-re). Sárdi Imre, Kövend (94-re).

A keresztur-köri fiók-egyletbe fizettek: Kozma Dimény. Enlaka (93—94-re), Kobát-demeterfalvi önképzőkör (93—94-re). Benke Elek (94-re). Barabás Lajos (94-re). Barabás József (93—94-re) Sz.-Keresztur. Németh István, A.-Siménfalva (85—87-re).

A háromszéki fiók-egyletbe fizettek: Faluvégi András, Imre Lajos, Imre József, Költő Ferencz, Barabás Dénes, Baló Lajosné, Bedő Sándor, Bedő Sándor mester, Bedő Mózes, Költő Benedek, Bedő Andrásné ifj., Szabó Sámuel, Kádár Sándor, Bonceza Györgyné.

Kolozsvárt, 1894 nov. 20-án.

G á l f i L ő r i n c z, pénztárnok.

Az Unitárius Közlöny perselyét szives ügyelembé ajánljuk. A legcsekélyebb összeget is szívesen fogadjuk és várjuk főleg azért, mivel a tanulóknak fennebb ígért kedvezményt a magasabb cél érdekében kívül abban a reményben tettük, hogy az olvasó közönség továbbra is szives támogatásban fog részesíteni.

A D. F. E. Választmányra tiszt. Derzsi Károly urnak Budapest; t. Keresztély Lajos urnak Kolozsvár. Becses kérdésükre tisztelettel értesítjük, hogy Választmányunk elfogadta azon ajánlatot, hogy az alapítói 1 frt lapilleték helyett az alapítói díjat (10 frt) kiegészítsék 20 frtra, s ennek fejében kész az Egylet havi lapját, az „Unitárius Közlönyt,” megküldeni. Ezt a határozatot a többi tiszt. alapítóknak is figyelmébe ajánljuk.

A Fiatalság Barátjából küldött és el nem számolt példányokról sziveskedjenek a t. lelkesz urak a f. évben elszámolni.

Szerkesztői izenetek. **B. J. Sz. k. Sz. J. J.** a névsort szívesen köszönjük. Szövegre is kérjük a szives figyelmet. — **Székely M.** urnak Keresztur. Az Unitárius Közlöny havankint jelenik meg. A szives ajánlatot köszönjük és várjuk. Mutatványt küldünk. A ki egyszerre tíz új tagot vagy előfizetőt küld meg, annak a lapot egész évre ingyen küldjük meg.

Unitárius Közlöny f. évi 11-ik számát sziveskedjenek visszaküldeni azok a t. olvasók a kik nélkülözhetik. Más számmal készséggel kicseréljük.

Fejtörő. A „Fiatalság Barátja“ 5-ik számában megjelent rejtvények megfejtései: Anagram: Szeresd Istent teljes szivedből és teljes elmédből. Talpra magyar, hi a haza, itt az idő, most vagy soha. Körtalány: Ha a föld Isten kalapja, ugy e hon bokréta rajta. A szerenese ritka madár, kire rászáll jól jár. Szótalány: Aba. Biró. Kalap. Számrejtvény: Dr. Brassai Sámuel.

Helyesen megfejtették: Tamási Tivadar, Kozma Béla, Molnár Ödön. Többekévesbbé helyesen fejtették meg: Antonya Mihály, Csép Miklós, Dézsi Olivér, Kún Sándor, Farkas Győző, Konez János, Kőkösi Mihály, Zoltán Sándor, Benczédi Ferencz, Balogh József, Veress Lajos, Barabás József, Derzsi Andor, Kelemen Béla, Hercze Andor, Kereső József, Koronla Jenő, Létai Dezső, Szabó Miklós, Szigethy Zoltán, Boross Ella, Kolozsvár. Szálteleki János, Jobbágytalva. Boros Jolán, Kadács.

A díjakat elnyerték: 1. Dézsi Olivér. 2. Szigethy Zoltán 3. Kún Sándor. 4. Csép Miklós. 5. Kőkösi Mihály. 6. Benczédi Ferencz.

Az Unitárius Közlöny érdekében.

Az 1895 évre előfizetést nyitunk az „Unitárius Közlöny“-re.

A jövőre nézve is kitartó munkásságot, éber figyelmet és jó igyekezetet ígérünk. Lapunk irányát megtartjuk. Vezérezkikeink, ismeretterjesztő és vallás-erkölcsi irányu olvasmányokról gondoskodunk. Azon a helyen, a hol az „Unitárius naptárt“ közöltük, hasznos ismertetések fogunk közölni, a mennyire lehet, minden számban. Arczképet csaknem mindenik számban adunk. Képeink között lesz a *bőlöni templom* képe is.

Előfizetési feltételeink a rendesek: Egész évre 1 frt 20 kr. előfizetési, vagy 1 frt Dávid Ferencz Egylet tagsági díj (öt évi kötelezettséggel), vagy a 10 frt alapító díjnak 20 frt kiegészítése, mely utóbbi esetben az „Unitárius Közlönyt“ állandan megküldjük.

Dr. Brassai Sámuel és Boros György,
szerkesztők

TARTALOM: A mi kis hajónk Murányi Sándor, 181. lap. — Tíz évi munkásság. Boros György, 183. l. — A Dávid Ferencz Egylet kilenczedik közgyűlése az egylet tíz éves fennállásának emléktünnepélye. 190. l. — Az angol nők szerepe a vallás-erkölcsi nevelés körül s a magyar nők teendője. F. Angli Erzsébet. 194 l. — Murányi Farkas Sándor. Boros György, 199 l. — Unitárius egyház történelmi naptár. Boros György, 201. l. — A szöszék hatása 201. l. — Apróságok a gyűlésekről. 202. l. — Egyházi és iskolai mozgalmak. 202. l. — Egyleti élet és munkásság. 206. l.

Nyomatott Gámán János örökösénél Kolozsvárt. (Belkőzéputcza 2.)